

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 161. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134115232/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

XXXIII

OM EJ UBETÆNKSOMT AT VANHEL-
LIGE DEN HELLIGE SKRIFTS
VÆRDIGHED.

FOR ikke ret længe siden og ikke ret langt fra vor By stod der et Bonde-Bryllup¹⁾, som overværedes — foruden af Sognepræsten — af adskillige Bønder fra forskellige Sogne. Disse bleve under Pylderiet med Drik efter Bordet omskiftede fra Jordbrydere til Ordgydere, aldeles som *Apulejus* siger²⁾: *Det første Bøger skiller den halvlærde Mand ved hans Uvidenhed, det andet udruster ham med en Grammatici Lærdom, det tredje væbner ham med en Rhetors Veltalenhed.* En lovpriste nemlig højlig sin Provstes Nidkærlighed og Tro; en anden derimod, som tyktes sig at have bedre Forstand end Almuen med dens Børnelærdom, udraabte hans og flere Nabopræsters Tilhørere for *uigenfødte* og gjorde dem nok saa fripostigt arveløse til det christne Samfunds Rettigheder og Goder, ret som raa Personer, der vare saa uforfarne i de hellige Bøger som de allermest ukyndige. Dernæst gør han Anfald paa den hellige Skrift, hvilken han forsmædelig besudler med urene Hænder og bespyer med uvidende Snak, han,

*denne Stjamp,
en dorsk Ofellus, raa, og ret en Bondetamp³⁾.*

Endelig kommer den højrostedede Tale og Sagen selv Præsten for Øre, hvilken, saasom han var saare

spagfærdig af Sind, sagtmødig lagde sin Myndighed imellem og bød dem opsætte Tajen, indtil de vare komne sig af deres Umaadelighed og atter vare blevne sig selv mægtige, paa det at ej hint svare Klammeri mulig skulde ende med Tyrepisken eller Ælmeskaftet. Kort efter fortæller hin velærværdige Mand⁴⁾, der havde været hine Sladderhankes Bidsel og Tømme, mig og nogle flere Venner denne Historie; samtidig beklagede han sig alvorlig og svarlig over Skalkagtigheden og Falskheden hos de lærde Mænd, som man gerne kalder *Pietister*, og tilføjede ydermere den Mening, at den hellige Skrift snarere besudledes end brugtes af Bønders og lignende Folks uhellige Hob, fordi disse Mænds Arbejde og Læsning ofte mere var Aarsag til Praleri og Galenskab end til Gavn og Nytte. Tilstede blandt os var en Mand af gejstlig Stand, hvilken havde en Mistanke om, at dette med forblommede Ord sigtede til ham (han var nemlig en Mand, der var mistænkt for Pietisme), og som nu ej tøvede med at tage Hævn for sine saarede Øren og sit forbitrede Sind ved paa det voldsomste at klage baade over mangfoldige Sjælehyrders skammelige Lædighed, hvilke sidde jammerligt ørkesløse og bekymre sig om alt andet fremfor deres Hjords Salighed, og over de Folks Vanvittighed, hvilke med Paven i Rom ville slaa Studeringen af den hellige Skrift ud af den gemene Almues Hænder. Længe havde jeg i Tavshed lyttet til, da Venskab, Ønske om Endrægtighed og endelig Faren for Skænderi bød mig falde ham i Talen. Jeg lovpriste ganske vist efter

Billighed *den sidstes* fromme Vindskibelighed, men gav ogsaa til Kende, at *den førstes* Raad ej mishagede mig, at nemlig den hellige Skrift ingenlunde bør gøres saa gemen, at alle dens Mysteria udlægges paa hvilket som helst Gadehjørner og Korsveje for den verdslige Almue, saa at de Ting komme til at ransages paa Bøndernes Bænke, hvilke endog skaffe selve Theologernes Domstole nok at bestille. Da dette efter den andens Mening var altfor haardt sagt og desaaarsag mishagede ham, gav jeg mig til at søge Forsvar for vor Mening og argumentere saalunde: »Kom ihu, velærværdige Mand, hvor stor Fare der følger med hin aldeles frie og umanerlige Læsning i hele den hellige Skrift, af hvilken saa mange vrang og falske Fortolkninger ofte opstaa, og af Fortolkningerne saa mange Secter, ved hvilke den christne Verden jammerlig adsplittes, plages og sønderlides. Dersom du mulig mener, at Sikkerhed og Hjælp mod denne Fare kan søges hos en hvilkensomhelst Læremester i Byen eller paa Landet, da sig god for, min kære, at enhver som helst Præst i Landsby eller Købstad er udstyret med saa store saakaldte hermeneutiske Midler^o) og saa stor Lærdom, at han formaar at tjene som en bekvemmelig Fortolker. Kom fremdeles i Hu, at til nyttelig Kundskab om GUD, til Overbevisning, til Salighed har Almuen nok i Catechismi Undervisninger, bestyrkede ved de hellige Prophetiers rette og tydelige Mening, forklarede rigtigt og omhyggeligt, forkyndte troligt efter *Kongelovens* Bydende^o). Dog maa du ej tro, at jeg ynder enten *Por-*

tugiserne, hvilke ere de eneste af alle Christne, som mangle Bibeloversættelser paa Modersmaalet, eller den øvrige Pave-Kirke, hvilken skammeligt og ugudeligt holder Lægfolk fra at bruge de hellige Skrifter; nej snarere vilde jeg ønske, at visse Dele af de *canoniske* Bøger (de *apocryphiske* bør hellere være ukendte for Almuen, hvilke ofte mere besnære end belære og saare sjælden adskilles ret fra de andre af den menige Mand), saasom *de fem Mosebøger*, *de historiske Bøger*, *Psalmerne*, *Evangelia* og *Apostlenes Gerninger* vare offentlige for alle og læstes af alle i Flæng, og det ikkun i een Oversættelse paa Modersmaalet, paa det at ej den hellige Skrift skal tykkes Almuen at stemme mindre godt overens og ej at være sig selv lig. Betragt iøvrigt, min kære, Jødernes gamle Kirke: de regnede sandelig Lovens Overholdelse og Røgt alt for hellig til at lade den komme i alle mulige urene Hænder, hvisaarsag den ogsaa af *Juvenali* kaldes en hemmelig Rulle^o:

De (Jøderne) lære deres Lov at frygte og at holde, som Moses fordem gav dem i en lønlig Rolle.

Disse plejede at opbevare den i Templet og forelæse den for Folket, men ej at overgive den til Læsning i Flæng; de gave ogsaa ikkun Mænd, og det ej de purunge, Lov til at læse i *Salomonis* Bog, som var dem saare dyrebar: *Højsangen*^o), paa det at ej enten Bogens forborgne Mening eller den til Løstgighed genegne Alder skulde tage nogen Skade; de have endelig holdt det for mindre raadeligt at lade Kvinderne, som en verdslig Art af Mennesker,